

9. Brown M. Electronic Government / M. M. Brown // Encyclopedia of Public Administration and Public Policy / Jack Rabin (ed.). – N.Y. : Marcel Dekker, 2003.

10. Бабаєв В. М. Текст лекцій з дисципліни «Електронне урядування» (для студ. 5 курсу спец. 8.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування» ден. форми навч.) / В. М. Бабаєв, М. М. Новікова, С. О. Гайдученко; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Х. : ХНУМГ, 2014. – 127 с.

***Синяков Андрій Віталійович,**
асистент кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності;
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

ФІНАНСОВЕ ВПРІВНЮВАННЯ ДОХОДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ В УКРАЇНІ

З набуттям Україною суверенітету розгорнувся процес реформування органів місцевого самоврядування. Важливим складником цього процесу стало реформування місцевих фінансів, а саме місцевих бюджетів, адже вони займають одне з центральних місць в фінансовій системі України, в них зосереджується значна частина державних фінансових ресурсів. Місцеві бюджети відіграють важливу роль у перерозподілі валового національного продукту, фінансуванні державних видатків насамперед соціальної спрямованості. Важлива роль відводиться місцевим бюджетам і у соціально-економічному розвитку території, адже саме з місцевих бюджетів здійснюється фінансування закладів освіти, культури, охорони здоров'я населення, засобів масової інформації; також фінансуються різноманітні молодіжні програми, видатки на упорядкування населених пунктів. Саме з місцевих бюджетів здійснюються видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення населення.

На жаль, у цій ланці бюджетної системи зберігається безнадійно застарілий механізм централізованого регулювання місцевих бюджетів вищими органами влади. Це позбавляє місцеві органи влади фінансової самостійності, на довгі роки закріплює залежність розвитку місцевої економіки та соціальної сфери від можливостей і бажання вищих органів влади вирішувати проблеми певних територій, районів, міст, селищ і сіл. Отже, постає проблема вироблення дієвого механізму, який би визначав нові принципи формування доходів місцевих бюджетів, чітко розмежування функцій і повноважень усіх рівнів влади, а звідси – видатків кожного виду бюджету, і найголовніше – доходів між різними ланками бюджетної системи. При цьому питання бюджетної політики, оподаткування і міжбюджетних відносин повинні розглядатись і вирішуватись комплексно, оскільки вони тісно взаємопов'язані, і жоден із цих елементів не може бути реформований без урахування двох інших.

Усі ці проблеми і питання пов'язані з самостійністю фінансового потенціалу місцевих органів влади є предметом дослідження багатьох науковців, серед яких Л. Момотюк, Т. Бондарук, О. Василик, А. Гордеева, М. Деркач, С. Юрій, І. Стефанюк, О. Кириленко, В. Кравченко та інші.

Згідно з Бюджетним кодексом України, доходи місцевих бюджетів поділяються на доходи, що закріплюються за бюджетами місцевого самоврядування та враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів («закріплені доходи»), та доходи, які не враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів («власні доходи») у доходній частині місцевого бюджету; окремо виділяються доходи, необхідні для виконання делегованих законом повноважень органів виконавчої влади (рисунок).

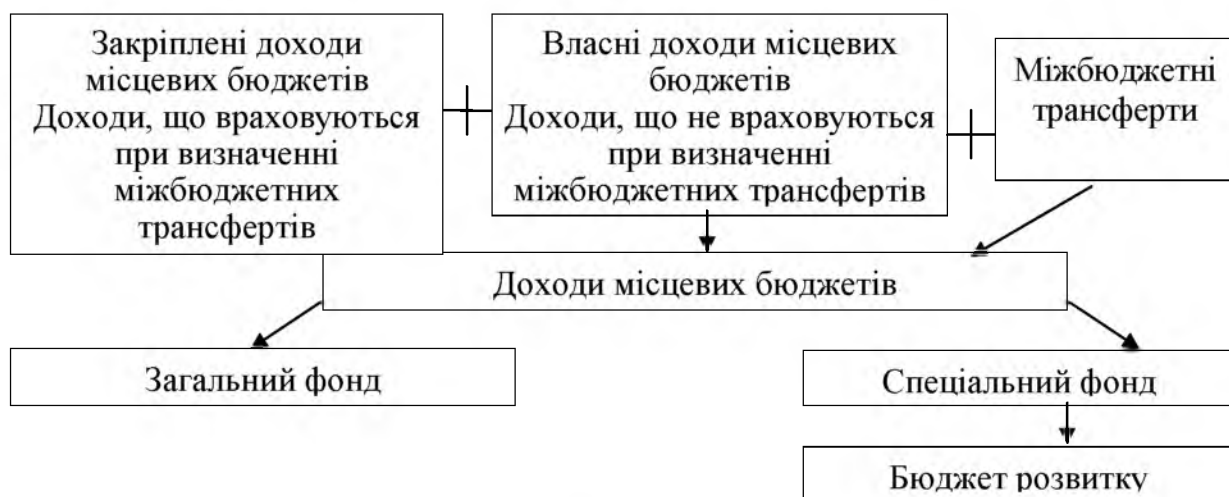

Рис. Доходи місцевих бюджетів

Джерело: складено автором на основі даних [1]

Власні й закріплені доходи у більшості випадків виявляються недостатніми для фінансування витрат органів місцевого самоврядування, і тому для збалансування місцевих бюджетів використовуються **офіційні трансферти**. Крім того, трансферти надаються відповідно до передачі чи делегування функцій органів державної виконавчої влади місцевому самоврядуванню, яке згідно з вимогами законодавства має супроводжуватися передачею необхідних фінансових ресурсів. Метою надання трансфертів місцевим бюджетам з державного бюджету України є також фінансове вирівнювання. Згідно з Бюджетним кодексом України застосовуються такі види міжбюджетних трансфертів: дотації вирівнювання; субвенції; кошти, що передаються до державного бюджету України та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів; інші дотації.

Структура доходів місцевих бюджетів: міжбюджетні трансферти, власні доходи, закріплені законодавством на довгостроковій основі, та регулюючі доходи.

Регульовані доходи – це також одна із форм доходів, що передаються центральною владою місцевим органам влади або з бюджетів територій вищого

адміністративного рівня до бюджетів територій нижчого адміністративного рівня. Порядок передачі та розміри регульованих доходів в Україні щороку встановлюються в законі про державний бюджет. Порядок регулювання доходів місцевих бюджетів визначається також рішеннями органів влади вищого територіального рівня щодо органів влади нижчого територіального рівня.

Статтею 143 Конституції України встановлено, що власних доходів в обласних і районних бюджетах немає, а є в основному закріплені або залучені доходи, якщо фінансується спільна програма. До цих бюджетів не включають як закріплені доходи надходження від комунальної власності [2, с. 156].

Міжбюджетні трансферти – кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого. Основними формами надання міжбюджетних трансфертів згідно з Бюджетним кодексом України є дотація вирівнювання та субвенції. **Дотація вирівнювання** (субсидія) – міжбюджетний трансферт на вирівнювання доходної спроможності відповідного бюджету. **Субвенція** – цільовий міжбюджетний трансферт, призначений на певну мету в порядку, визначеному тим органом, який її надав.

Обсяг міжбюджетних трансфертів затверджує Верховна Рада України в законі про державний бюджет України на відповідний рік. Ці кошти передаються з державного бюджету з метою надання фінансової підтримки місцевого самоврядування з боку держави, яка гарантує органам місцевого самоврядування доходну базу, достатню для забезпечення населення послугами на рівні мінімальних соціальних потреб, а також кошти з інших місцевих бюджетів.

Проведений аналіз динаміки доходів бюджету Чигиринського району Черкаської області свідчить про наявність тенденцій до нарощування їх обсягів, що безумовно є позитивним аспектом діяльності органів місцевого самоврядування (упродовж 2014–2016 рр. доходна частина поступово зростала). Показники доходів бюджету за вказаний період наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Склад і структура доходів бюджету Чигиринського району

Найменування доходів згідно з бюджетною класифікацією	2014 р.		2015 р.		2016 р.		Відхилення: «+»«-»2014 р. до 2016 р.	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Податкові надходження	12866,1	12,9	12905,7	11,4	16401,2	11,4	3535,1	127,4
Неподаткові надходження	1135,5	1,2	1157,0	1,0	965,6	0,7	-169,9	85,0
Доходи від операцій з капіталом	–	–	–	–	33,0	0,1	33,0	–
Офіційні трансферти	85529,5	85,9	99554,7	87,6	126070,5	87,8	40541,0	147,3
Усього доходів	99531,1	100	113617,4	100	143470,3	100	43939,2	144,1

Джерело: складено автором на основі даних [4; 5]

Дані табл. 1 свідчать, що найвагомішу частку в доходах бюджету району дійсно займають саме офіційні трансферти. Далі, відстаючи більш ніж наполовину, розташовуються податкові надходження, наступну позицію займають неподаткові надходження і зовсім незначну частку мають доходи від операцій з капіталом [4]. Обсяг, склад і структуру трансфертів до бюджету Чигиринського району за 2015–2016 рр. наведено в табл. 2.

Таблиця 2

**Обсяг, склад і структура трансфертів до бюджету
Чигиринського району Черкаської області за 2015–2016 рр.**

Назва статті	2015 р.	2016 р.
Доходи бюджету	113617,4	143470,3
Офіційні трансферти, в т. ч.:	99554,7	127052,2
– дотації	51436,8	6898,6
– субвенції	48117,9	120153,6
Питома вага офіційних трансфертів у доходах бюджету, %	88,0	88,0

Джерело: складено автором на основі даних [4]

Аналіз показників, наведених у табл. 2, дозволяє зробити висновок, що обсяг дотацій (коштів, що надаються з бюджету вищого рівня з метою бюджетного регулювання та не мають цільового спрямування) зменшується і за останній рік склав 6898,6 тис. грн, що становить 14,1% від показника 2015 року. Зворотна тенденція характерна для субвенцій (міжбюджетних трансфертів для використання з певною метою в порядку, визначеному тим органом, який ухвалив рішення про їх надання). За аналізований період їх сума зросла на 72035,7 тис. грн.

Аналіз вказує насамперед на те, що районний бюджет значною мірою залежить від бюджету вищого рівня, що призводить до відсутності в районній владі зацікавленості у збільшенні доходної бази бюджету району.

Список використаних джерел

1. Фінанси : [навч. посіб.] / [Момотюк Л. Є., Бондарук Т. Г., Пилипенко І. І., Ігнатова І. С.]; Національна академія статистики, обліку та аудиту. – К. : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2013. – С. 56–66.

2. Розвиток державних фінансів України в умовах глобалізації : [кол. моногр.] / [І. О. Луніна, О. О. Булана, Н. Б. Фролова та ін.]; за ред. І. О. Луніної. – К. : НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України», 2014. – 294 с.

3. Адаменко І. П. Запровадження європейських стандартів у галузі місцевих фінансів в Україні / І. П. Адаменко // Наукові праці НДФІ. – 2007. – № 3(40). – С. 67–77.

4. Офіційний сайт управління фінансами Чигиринської райдержадміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.chigirinrda.org.ua/pidsumku/2113-pdsumki-ekonomchnogo-socalnogo-rozvitku-rayonu-za-pvrchchya-2013-roku.html>

5. Офіційний сайт Кам'янської державної податкової служби в Черкаській області, Чигиринське відділення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chigirinrda.dps.ua/ekonomchnogo-socalnogo-rozvitku-rayonu-za-pvrchchya.html>

*Скорік Ксенія Анатоліївна,
аспірант,
кафедра міжнародної економіки;
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

КОНКУРЕНТНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ТА КОНКУРЕНТНИЙ РЕСУРС ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

На рубежі тисячоліття Європейський Союз прийняв Лісабонську стратегію, спрямовану на перетворення ЄС на «найбільш конкурентоспроможну та динамічну економіку, яка базується на знаннях, здатну до стійкого економічного зростання з більшою кількістю робочих місць і кращим соціальним рівнем» до 2010 року.

За даними Європейського соціально-економічного комітету (EESC), всі держави-члени ЄС мають власні схеми промислової політики. Вони є дуже різноманітними, що обумовлюється відмінностями у національних органах виконавчої влади, зв'язках між державним та приватним секторами, структурі економіки та порівняльних перевагах.

У різних країнах є свої національні інноваційні платформи. Але це рідко сприяє досягненню спільних європейських цілей. З нещодавнього часу держави-члени ЄС, наприклад Німеччина, Франція, Сполучене Королівство, Іспанія та Нідерланди, також видають політичні документи про свою національну політику. Але їх зв'язок з європейськими цілями та заходами залишається слабким [5].

В глобальному контексті економічні перспективи в Європі залишаються невизначеними через:

відсутність стабільного зростання виробництва в останні десятиліття (що обумовлено кризою) (рис. 1);

- збільшення світової конкуренції;
- наявність внутрішніх проблем.